

Изази 1. и 15. дана
— у мјесецу —

Дијена за Аустро-Угарску: на годину К 2-40 на по године. К 1-20 на четврт год. К —60
За друге земље: на годину 4 круне. Поједини бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по цјеновнику. Ако се више од три пута увршћују, рачунају се јефтинеје.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу на уредништво „Српског Кола народног листа“. Рукописи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Крсно име.

Сваки Србин има по један дан у години, којег он слави, и то се зове Крсно име, Слава, Свечарство, Свети, Свето и Благ дан. У Хрватској, Далмацији, Босни, Херцеговини и Црној Гори назива се *Крсно име*, у Бачкој, Банату и Сријему и Србији зове се *Слава*, *Светац*, *Свечарство*, и кад хоће да дозна, кад слави, пита један Србин другога: *Коју славу славиш или кад си свечар?* У једном дијелу Старе Србије, на Косову пољу и око Призрена чује се име *Свети*, а у другом дијелу Старе Србије и у Македонији пита се: *коју службу служиш или: шта чиниш*, а одговара му се на то: *Ја служим свтога Николу или: ја чиним свтога Јована*.

Како се крсно име или слава слави, и ако је слично, није свуда све подједнако, и можемо рећи да у сваком крају, има разлике код прослављања. На сам дан славе пошље свечар свијећу, тамјана и уља (зејтина) као поклон цркви. Ко може, тај позове и свештеника, да *прекади* и да *очита* кољиво, ако га прави. Кад буде око пола ручка, онда запале воштану свијећу, донесу тамјана и вина, те устану *у славу*: помоле се Богу, једу кољиво обреде се вином напијајући „у славу Божју“ ево ову прелијепу здравицу, која само може нићи из народног срца и душе: „Пићемо у прелијепу славу Божју. Да нам помогне Бог и лијепа слава Божја! Који год у славу Божју устајао те је спомињао и њој се молио, њему и помогла души и тијелу; који ли је заборавао ил' у страху ил' у стиду, ил' у своме сагрјешенију, те је не споменуо, Бог и лијепа слава Божја њега не заборавила, но била му најбоља помоћница души и тијелу“, и ломе (домаћин са свештеником или с ким другим, ако нема свештеника на ручку) крсни колач, који мора бити од пшенична брашна у кисело умјешен и нашаран поскурњак. (Поскурњак је крст на средини колача са словима:

ИЋ	ЋС
НН	КА

то је грчки и чита се овако: Исус Христос ника, а српски значи: Исус Христос побјеђује). Једну

четвртину од тога колача даду свештенику, једну домаћици (поскурњак), а двије они једу и пјевају у славу:

Ко пије вино за славе Божје,
Помоз' му Боже и славо Божја!
А шта је љепше од славе Божје
И од вечере с правдом стечене?

Потом сједну опет, и пијући и једући разговарају се и пјевају до мрака. У неким крајевима домаћин не сједа за сто, него стоји гологлав и служи гостима вино и ракију. Жена слави мужевљево крсно име, баш ако би јој муж и умро:

Помоз' Боже и свети Ђорђе!
Крсно име господара мога.

Ето, то је главно код славе, а сад ћу вам рећи, да крсно име или славу имамо само ми православни Срби. У јужној Далмацији и Херцеговини има и римокатолика, који славе крсну славу, а код неких муслимана у Босни и Херцеговини сачувала се успомена, да су и они некада славили крсно име. То значи толико, да су били некад православне вјере.

Знам да ћете ме запитати, откуда нама Србима тај лијепи обичај крсне славе. Ево одговора: Чули сте, да је био некад земан, кад ми нисмо били лијепе Христове вјере, већ смо вјеровали у више богова и божица, вјеровали смо чак и у виле, змајеве, вјештице и тако даље. Али осим тога имао је сваки Србин још и свога домаћег Бога, у кога је вјеровао као у заштитника куће и огњишта свога. Кад се међу Србима прије једанаест стотина година почела проповиједати Христова наука, нијесу Срби одмах тако лако примали нову и одрекли се старе вјере. Тешко се њима било одрећи њихове старе вјере, па тако и свога Бога, кућњег заштитника. Проповиједници православне вјере видјели су то, па су рекли тада Србима: Добро, имајте ви и на даље свога кућног заштитника, али га узмите између хришћанских светитеља. И тако је једно племе узело св. Николу, друго св. Јована, св. архиђакон Стевана за свог заштитника, па је тако остало до данас, а с тиме и стари обичаји. Ето видите дакле како је постало у нас крсно име и како од давних давнина потјече тај лијепи обичај у нас.

Рећи вам морам још и ово: Кад се крсно

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послјије, да га читате.

име слави, треба га славити скромно, о што мање трошка, јер је то Богу и крсном светитељу мило и драго. Било је таквих Срба, који се славећи славу затару, па касније кукају цијелу годину. То не ваља никако. Данас је, хвала Богу, дошао и Србин до тога, па види, да не треба заборављати своје крсно име, али да га треба што скромније прослављати.

Ко крсно име слави, оном и помаже.

(Народна песма.)

Што протужи рано у недељу,
У недељу прије јарког сунца,
У Соколу граду бијеломе,
У тамници Петра Мркоњића?

Херцеговци око Невесиња

Огласује, да је соко сиви,
По истини војвода Тодоре.
Ако тужи, за невољу му је:
Сутра му је крсно име свето,
Крсно име свети Ђеорђије,
А нема га чиме прославити,
Пак братими капицију млада:
„Богом брате, капиција млади,
„Отвори ми на тамници врата,
„Да ја идем Петру Мркоњићу,
„Да се молим Пери господару,
„Да ме пусти на Бога на јемца,
„Да отидем на вашу чаршију,
„На чаршију тамо међ' трговце,
„Да попросим и леба и вина,
„Да нараним сужње по тамници,

„Ради Бога и крсног имена“.
Капиција за Бога примио,
Па он пусти војводу Тодора,
Пусти њега Петру Мркоњићу,
Пусти г' Петар на Бога на јемца.
Оде Тодор тамо на чаршију.
На чаршију тамо међ' трговце.
У Тодора нигде ништа нема
Разма једни ножи позлаћени;
Сребрни су, пак су позлаћени;
Он износи ноже међ' трговце.
Трговци му цијенили ноже:
Та један му два дуката даје,
А други му три дуката даје,
Трећи смисли и Бога и душу,
Те му даде четири дуката.
Дукат узе леба бијелога,
Други дукат вина и ракије,
Трећи дукат сваке ђаконије,
И убаве оне јасне свеће,
А четврти дукат оставио,
Да дарује сужње по тамници
Ради Бога и крсног имена.
Па је Тодор ужегао свећу,
Па отиде доле у тамницу,
Те ставио сужњем вечерати.
Вечерају, пију ладно вино,
Сетише се лепе славе Божје,
Уста Тодор, у славу напија:
„О убава лепа славо Божја!
„Свети Ђорђе, крсно име моје!
„Опрости ме тамнице проклето!“
Теке Тодор у славу напија,
У то доба јунак пред тамницу,
Пак дозива војводу Тодора:
„Чујеш брате; војвода Тодоре!
„Оди к мени, брате, пред тамницу,
„Да ти кажем до две до три речи“.
А беседи војвода Тодоре:
„Опрости ми, незнана делијо,
„Ја бих каил пред тамницу доћи,
„Ал' је пуста синоћ затворена,
„И кључеви двору однесени“. —
„Оди к мени, војвода Тодоре!
„На тамници отворена врата,
„Отворена врата деветора
„И десета брава дубровачка“.
Тад изиђе војвода Тодоре.
Пред тамницом чудан добар јунак,
На витезу коњу зеленоме,
И на њему чисти зелен скерлет,
На глави му красан самур-калпак,
За калпаком ноја птића крило,
Те сен чини коњу и јунаку,
Да му лице не смагне од сунца;
Пак Тодору јунак проговара:
„Чујеш брате, војвода Тодоре!
„Ти се дижи ноћас из тамнице,

„Пак не иди покрај мора сиња,
„Јер су честе у Латина страже,
„Пак се бојим да те не ухвате;
„Већ ти иди преко горе чарне,
„Докле доћеш двору господскоме“.

Осврте се војвода Тодоре,
Да јунаку даде чашу вина,
Ал' нестаде коња и јунака!
Оде Тодор доле у тамницу,
Те казује међу сужњевима.
Кад видеше тридесет сужања
На тамници отворена врата,
Оставише и лебац и вино,
Отидоше сваки на своју страну.
Оде Тодор преко горе чарне.
Када дође двору господскоме,
Али љуба крсно име служи,
Сазвала је госте и званице,
И кумове и све пријатеље,
Па госпођа крсно име служи,
И госпођа у славу напија:
„Помоз' Боже и свети Ђорђије,
„Крсно име господара мога!
„Опрости га тамнице проклете!
„Донеси га двору господскоме!“
У то доба Тодор у двореове,
Од госпође чашу прихватио,
Те напија у славу Божију,
Послужио крсно име своје,
А у своме двору бијеломе,
Почастио госте и званице,
И кумове и све пријатеље.

Народни заступник.

У 3. броју овијех новина написао је један господин, ко прави законе и праву у наше вријеме. Исписао је и написао да не можеш љепше, да у наше вријеме сам народ себи законе прави и праву дијели. У 3. броју овог народног листа је то написано. Ако си заборавио узми тај број у руке и прочитај то писмено, прије него што будеш даље читао ово, што ти ја данас приповиједам — да, запамти то, брате, чувај сваки број овијех новина као око у глави, ваљаће ти увијек.

Кад узмеш дакле тај трећи број у руке и прочитај то о праву и законима наћи ћеш, да су народни заступници људи, које народ изабере и за саборе шаље, гдје се они онда састају, вијећају, за народ законе праве и народу праву дијеле.

Што је народни заступник знаш дакле, а данас ћу ти казати мало поближе, шта је такав

човјек, народни заступник према теби, каква права ти према њему имаш.

Приповиједаћу ти овдје најприје нешто:

* * *

Отишао ја једном на пут кроз села да видим, како народ живи: и дођем тако путујући у једно село у Банији, састанем се ту са једним тежаком Стојаном. Заподјенемо разговор и говоримо о овоме и ономе, док не дође диван на то, како су они лани Хрвати тукли и гањали наше Србе по Загребу. Кажем ја њему оно што је истина, да су Хрвати наша браћа, и да нијесу они сви хтјели онако да с нашим раде, да су то само некоји, а и то нијесу били прави Хрвати, већ туђинци, туђа крв, брате.

— Добро, некоји, вели Стојан, али свеједно, не ваља им свеједно посао, срамота је то била грдна, ми смо били ође љути, баш врашки љути.

— Срамота Стојане, рећи ћу ја, имаш право, али била је још једна грђа срамота ту.

— Која, пита он.

На то ћу га ја упитати:

— Кажи ти мени Стојане, ко је ваш народни заступник у Загребу, из овог краја?

— Па, господин Машек, вели он.

— Јеси ли ти гласао за њега?

— Есам да, вели он, 20 година је ево већ како за њега гласам, гласамо сви ође.

На то ћу ја:

— Нијеси ти њему, Стојане, писао никакво писмо ове године?

— Какво, вели он, нијесам, зашто би и писа'?

— Па ти си Србин Стојане, ето сам кажеш, велиш, да си љут био ради оног лани у Загребу.

— Ја, вели он, мислим да есам Србин, да бољег нема, мој ћаћа је био, ја сам а биће и моји синови, док је мене жива.

— Добро, Стојане, добро, све је то лијепо, али ја би ипак рекао да ти нијеси Србин —

— Ма по Богу брате, вели он, како да нијесам, зашто да не?

Ја ћу на то њему приповиједати:

— Ево, видиш, потље оне буне у Загребу састао се сабор, вијећало се ту у сабору о праву и законима, па дошао разговор и на то да ли Хрвати имаду право да нас Србе гањају и тјерају, (казао сам ти, запамти, не ће то сви Хрвати да раде, више је њих који нас воле као своју браћу), о онима се говорило, који хоће и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

који су оно лани дигли у Загребу на наше Србе буну. Вијећало се дакле о том у сабору, сједили ту сви народни заступници из наше отаџбине Хрватске и Славоније, међу њима и тај ваш господин Машек, кога си ти изабрао, кога шаљеш у Загреб већ преко двадесет година. Сједило се ту и говорило, сједио и он, сједио и ћутао и ни зуба обијелио није. Је л' то ваља Стојане, је л' то ваљало да је он ћутао, он, којег сте ви одавле, све готово сами Срби, оправили горе у Загреб да пази и чува ваша права?

— Није ваљало ништа, рећи ће Стојан, како је могао тако, Бог га убио, ћутао је велиш, зар баш није ни ријечи рекао —?

— Ни ријечи, ћутао као заливен, зато ја тебе и питам, да ли си ти њему писао писмо.

— Писао? Како би ја писа' господине, вели Стојан, рашта би писа', не разумијем те још увијек.

— Не ти с'ам, Стојане, с'амац човјек може тешко шта учинити, него вас више требало се састати, вас Срба, који сте дали за њега гласове. Састати сте се требали, сјести и написати му: „— Господине, ми Срби смо тебе изабрали и послали горе у Загреб, да ти чуваш наша права, да радиш за нас, ти, како чујемо не мариш зато, по Загребу ћеракају нам крв рођену, па кад сте се ви састали да вијећате, је ли то смије бити, да ти ћутиш. Хвала теби, господине, кад си ти такав човјек не требамо те, лијепо се ти захвали па ћемо ми себи изабрати другога, који ће нас знати бранити“. — Тако сте, видиш, требали, учинити вас неколико из твог села и сви они други из осталијех села. Сви ви Срби, који сте изборници и који сте за њега гласали, требали сте саставити такво писмо па оправити горе у Загреб, па да видиш, он би се захвалио, а ако не би, ви би дали писмено у новине наше српске, па би он морао, ако има и труна образа, а ако нема образа, онда би знали, кога сте бирали за посланика. Зар није тако Стојане?

— А, то ти мислиш господине, вели, он, баш ти вала. Би ми то учинили, е мајко, моја да смо знали, али ето нијесмо знали, не знамо шта они раде горе а и не знамо какво право имамо — —. Али сад ћемо друкчије, сад кад знадемо —

* * *

Написах ти ово, брате, да сваки од вас то знаде, а не само Стојан. Сваки од вас мора знати, да ти имаш право човјека за кога ти свој глас

дадеш питати, шта он ради горе у сабору. Бринути се ти мораш да сазнадеш шта он ради. Како се нећеш бринути, човјече, ја знам добро, кад сина оправаш у варош да ти што купи, питаћеш га кад кући дође, на дуго и широко ћеш га питати, како је купио, да ли није могао јевтиније купити, боље, да ли није могао прије, раније се кући вратити. Кад то питаш и бригаш се за то, како не ћеш овдје гдје ти се о глави ради, како се нећеш бринути да сазнаш шта тај човјек ради, кога си ти горе у сабор послао, да суди и закони о твојему имену српском, о отаџбини твојој, и свима другим стварима, о читавом твојем животу.

Сад знаш, брате, да то право имаш. Врши га. Други ћеш пут чути опет нешто друго. Жив био и здрав!

Написао — Милић...

Немој дангубити!

Пише парох Владимир Милутиновић.

Преврни брате прве листове нашег честитог календара „Матице Српске“ или календара „Србобрана“, па ћеш одмах опазити, да је уз сваки дан исписан и по један светитељ, који се тога дана слави. Али опазитићеш још нешто. Опазитићеш да су једни празници и светитељи исписани црвеним, а други црним словима. Па то сви знамо, рећи ћеш! Добро, а за што је тако? За то што наша црква поштује и светкује све своје празнике и светитеље, али једнима даје већу славу и част, а другима мању, јер су једни својим дјелима и животом већма заслужни за цркву и вјеру, а други мање.

Веће празнике и свеце (а то су они, који су у календарима црвеним словима забиљежени) зовемо ми заповједним празницима, за то што нам наша св. црква заповиједа да те дане светкујемо, да идемо у цркву, да се Богу молимо, и чинимо добра дјела. Они други свеци, који су у календару црним словима исписани, јесу незаповједни т. ј. црква и вјера наша не заповиједа да и њих светкујемо онако као заповједне, него нас учи да се на те мале, не заповједне, свакдашње свеце Богу помолимо, па свака за својим послом идемо. Дакле не гријеше православни Срби, ако на свечацке раде, него гријеше, ако на свечацке не раде, а гријеше за то што се праве паметнији од своје цркве, и што не слушају науку њену: да се на свечацке треба помолити Богу па радити.

Али не само да гријешу Србин кад свечацке нерадом светкује, него тиме и дангуби и штетује много. Знамо добро да сваки дан новаца вриједи, а да љетњи дан злата стоји. Неумитне Врачеве и Огњену Марију нећеш ти нерадом умилостивити,

него молитвом топлом, која из срца излази, тако се помоли па жањи, коси, увози, врши, па ћеш и Богу и светитељима тима угодити, а себи само за та два дана скоро полак годишње порезе привриједити.

Човјека правога и љубитеља свога народа мора душа забољети кад види, да неки и у највруће дјелатне дане бадавадишу и изговарају се, да се не ваља радити, а међутим св. црква учи да се ваља и треба у те дане помолити Богу па за радом ићи. Па ко учи тебе да се на тај и тај дан не ваља радити? Старе жене? А од куд оне знају св. Писмо и прописе црквене? Гдје су оне то изучиле? Не вјеруј томе, питај цркву и она ће те преко свештеника поучити.

Кад би ми узели рачунати све светце, које многи Србин и многа села нерадом славе, кад би почели рачунати од Часних Верига па до конца године, па кад би прорачунали и све младе петке и спасовске четвртке у које се такође тобоже не ваља радити, видјели би и ужаснули би се, да многи наши људи 40 до 50 дана осим недјеља и заповједних празника у години беспосличе, и да се тиме противе четвртој Божјој заповједи која вели: „Шест дана ради и свршуј послове своје, а дан седми посвети Господу Богу своме“.

Видиш, брате, и ова дангуба и овај нерад један је јаки разлог што нас туђинци потискују. Јер, док ми нерадом светкујемо и оне дане, кад то наша црква не тражи, док ми дангубимо, туђинац ради и напредује, док ми нерадом светачце светкујемо, дотле је странац пожњео, док ми жањемо он већ сијено спрема, а кад ми до тог посла доснијемо, ето ти можда и кише, бујица (поплава) сијено носи, кваси и нама штету прави, а све ради наше дангубе и оног штетног српског: не ваља се.

Шта нам нишу из народа.

Хрватска. (Народне прилике и неприлике)

Уштица, на св. Петку 1903.

Драги г. уредниче! Нијесмо ти ми до сад знали, како је то слатко читати новине. Али сад, откад је ваљани Србин Милаш В. Угрињић из Јасеновца, наручио 30 комада „Српског Коло“, па распродао око 15 комада у нашем селцу, није друге, већ право да ти кажем, уживамо. Баш ти хвала г. уредниче на оној, што велиш, да нијесмо сироте — па хвала Богу. Ето, нијесмо ми знали ни то, зашто се код нас не узимају ове године момци у војску, а сад знамо. Ми смо држали, да то све „царство“ одређује, а сад нас ти научи, да то посланици одобравају. Евала, кад је тако, одсад ћемо мало боље пазити, кога ћемо за посланика бирати. Него молим те, кад тако лијепо знаш писати, наштампај де и ово моје писмо, нека Срби читају, како и ми живимо. —

Ето, могу ти се похвалити, да је ова година добро родила. Уватио свијет у ори јечма и шенице, па се лијешо преранио до сад. А сад, брате мој, кукуруз приспио. Ли-

јена јесен, па га обрасмо све по суву времену. То је наша сретна година, и мало је такијех година код нас. Наше село лежи ти на десној обали Саве пријеко од Јасеновца, па нам вода полије поље више пута у прољеће и јесен, па онда останемо без зрна жита. Шта би, кад с једне стране сада имамо Саву а с друге Уну, па се не можеш од воде одбранити. Обећава ти, брате, тај наш посланик Ђурица Дедовић сваке пете године, кад дође земац да га бирамо, да ће он поради код те велике госпде мацарске у Пешти, да се Сава регулијера, али нема ништа. Право вели српска пословица: „Обећање лудом радовање“.

Овога љета, да си ми жив и здрав г. уредниче, навалила на наше село нека љута бољеза. Помријеше дјеца аметице. Неки дан идемо с попом са гробља, па нам он вели: „ето људи, у нашем селу до ове године помирало 16 до 18 душа на годину од прилике, а ове године умрло већ до сад 47 душа“. Веле доктори да се та болест зове „шарлах“, а наш мртвозорац напише „шкрлет“, а ми ти знамо, звали је како му драго, да је зло и наопако. Школа нам је затворена биће скоро равна 2 мјесеца. Не даду власти школе држати због болести. А имаду и право. Заман види се, да та болест прелази са дјетета на дијете. Јер да није тако, откуда би умрло у Јакова 4 дјеце и у другијех по двоје и троје. Не можемо се гријешити, већ морамо признати, да наш опћ. лијечник Ђуро Димовић долази добро у наше село и лијечи дјецу својски, али су криви доста наши неки људи, који слушају више бабе, него своју памет, па не ће да зову доктора. —

Родила нам шеница, а ми по обичају старом, неко половњак неко и више однијесмо на дар матери цркви. Наши тутори и одборници скупили те дарове, па сад веле да имамо 6 вагана шенице. А управ толико имамо ради црквено-опћинске земље. Па ти се наши одборници договореше, да ми о свом руву и круву узоремо земљу и посијемо црквену шеницу. Нама се то допада, биће — ако Бог да — више користи, него кад црквено-опћинску земљу дамо за 60—70 К. под аренду. Него још нешто је учинио наш црквени одбор. Поправио стару црквену кукурузану па огласио црквеним дужницима, да прима у клиповима кукурузе мјесто дужна новца. Неко од дуга а неко опет на дар цркви давао је кукурузе и ми скуписмо пуну кукурузану кукуруза, а биће их, кад се стучу око 60 вагана. Тако ми вавијек, кад нам роде кукурузи. У прољеће или на љето продајемо опет својој сиротињи исти кукуруз, било за сјеме или рану, а вавијек који грош јевтиније нећо на плацу.

Ето, драги г. уредниче, то су наше прилике и неприлике. Поздравља те српски, твој

војвода Рајко.

У доколици.

Лепи у Бога јесењи дани. Пољски послови посвршавани, па људи доспевају мало и за посадак. Скупили се тако пред кућом газда-Младеновом и диване.

Упутим се и ја њима.

„Помоз' Бог!“

„Бог ти помогао“, одазваше се старији.

„А ди си ти до сад синовче“, запита ме газда-Младен, „ти канда се нешто понео? Једва дочекасмо, кажем браћи, господина човека, који

Савјетујте своје рођаке и пријатеље да купују и читају овај лист.

се не стиди свога порекла, па хоће са човеком паором да рекне коју, а гле он к'о и остали. Неки пост'о велик господин, па се стиди опанка, из ког је испао, други надро нешто од науке, пош'о а повратио се, што рекли, па ост'о ни пас, ни рт, ни чобанска вашка, па и тај се туђи од паора, да макар на тај начин покаже, е је он нешто виши. Сваки дан читамо, или нам други читају, како по новинама пишу о народу, о нама рећи паорима, и људима ратарима, како смо 'ваки и 'наки; износе наше мане а својих не виде. Не виде, како какав, отиш'о у свет на школе, па кад дође, а он боже ме 'прости, к'о да је спао из облака. Све му туђе, не познаје своје људе, све му је горе и лошије, него је тамо видео у туђини. Наш му је човек некако глуп, смешан, он је горе имао посла са светом друкчијим, паметнијим. Омрзне некако нашег човека па му неће ни бога назвати. Види у њега стотину мана, које би требало исправљати, али не вреди својим леђма исправљати криву Дрину, кад га свеједно, по његовој памети, нико не би разумео. А да погледа боље себе, и оне, који су к'и он сам, па да се зацрвени од стида какав је. Колико вас је, на прсте би човек избројао, који станете па са човеком паором поразговарате, искрено, од срца, а не тек можда онако... Колико вас је на које би се човек могао обратити за савет, да га посаветујете људски, к'о што треба. Колико вас је за које се може рећи ето то су господа каква требају народу; његова, народна господа, а, што не диваниш сад?!“

„Имаш право, газда-Младене, много имаш право. Али и у томе је пошло на боље. Има их много већ, који 'вако као ја, хоће да диване са човеком паором. Много њих већ знају и кажу, да су народ тек господин здружен са паором, ратаром. Велим, има пуно већ таке народне господе. Ето и ово наше „Српско Коло“, те народне новине, у којима се и ја са вама поразговорим, уређују народни људи, на њима раде господа, која се са ратаром осећају једно, и која човеку паору искрено желе добра. Зађу међу народ па га живом речју упућују о свему и свачему; читали сте, знам, о народним скупштинама, које се свуда одржавају. Али како ће још много времена требати да сва наша господа, буду права народна господа, то ћу газда-Младене и остала браћо, изнети и овај наш говор у нашим нови-

нама, па нек виде и они остали какви су, и какви би требали да буду“.

Ево испуњавам своје обећање.

Срем.

— чев.

Не дај се вређати!

Има чиновника код различних наших власти, који су добри људи према нашем ратару, кад дође својим послом до њих. Лепо разговарају, поуче га, упуте, учине му, што тражи и разговарају с њим као човек с човеком, као људи. Али ја бих рекао да су такви чиновници ретки. Више је оних, који разговарају са сељаком тако, као да је сељак роб њихов, као да није човек једнак њима. Чим сељак ступи, пред чиновника, стане се дерати, викати, псовати што му на језик дође, а сиромас сељак стрепи пред њим, јер се боји господина чиновника.

То не сме, брате мој, да ради чиновник, јер је то противно закону, а пред законом морају бити сви људи једнаки. Кад дакле који чиновник (а има их доста) почне да те вређа или као човека или као Србина, или ако се усуди да те удари, јер се и то догађа, тражи томе злу лека. Лепо седни па напиши, ако умеш, а ако не умеш, нека ти напише онај, који зна, тужбу његовој вишој власти, а осим тога, ако те чиновник увредио или ударио, *тужи га суду*.

Казнени или кривични закон забрањује, да те ико вређа, па не сме ни чиновник. Држава мора бранити своје држављане од нападаја на част и поштење њихово, па зато је створила и закон, и у том закону стоји на једном месту и ово:

Ко тебе јавно или пред више људи злостави (то јест плусне, ћуши, груне, удари, али тако да не остану на телу трагови, јер ако остане трагова, онда је казна тежа) или ако те опсује (то јест рекне ти, да си лопов, нитков, хајдук, разбојник и тако даље), па макар ти и не био ту, само кад те пред људима псује, или ако ти запрети злостављањем (то смо казали, шта је), тај је починио прекршај и мора се казнити, кад то пред судом докажеш, затвором од три дана до једнога месеца дана или глобом новчаном.

Наш највиши суд у Хрватској и Славонији, сто седморице, донео је решење, да увредљиве изјаве и речи званичника, макар их рекао и онда приликом уредовања или званичења, потпадају једнако под казнени закон, као и свака друга увреда. А то вреди свуда.

Зато, брате мој, не дај се вређати или газити ни од кога, јер си ти човек, као и сваки господин чиновник, а осим тога, ти њега плаћаш, а не он тебе. Мораш бити скроман, али не смеш допустити, да те ико газити и вређа, јер смо сви пред Богом и законом једнаки.

Дужности родитељске

нише Јов. З. Медурић из Бачке.

Да су нам деца у скромности тако богата, као у одећу и украсу, ми би напреднији били. Шта да речемо

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

само за наше момке. Старији човек од стида често не сме проћи мимо њих. Говоре се гадне речи, псује се и хули Бог, нико се на миру не пропушта. Па да ли их ко кара због тога? Не! Ако их ко оптужи родитељима, они се на то још томе смеју. Управо не смеју ни рећи данас оцу и матери, да им син не ваља. И тако су злу каснијем и родитељи криви, јер су деца од малена све допуштали. Доцније би и родитељи волели, да су им деца боља, али се старије криво дрво не исправља. Младо си могао савијати по вољи. Зар нису криви пред Богом и људима родитељи, који држе, да треба набавити лепа кола, леп серсам, да треба однеговати добре коње, волове и краве, а не држе за дужност да однегују и васпитају добро децу.

Но нису деца на рђаву путу само зато што их нисмо од зла чували и на добро навикавали, већ и зато, што им рђаве примере пружамо. „Не може син чинити ништа сâм, ако не види да отац чини, и што отац чини, то ће исто чинити и син“ — учи нас тако свето еванђеље.

Ја сам чуо сто пута, како старији децу коре, ако што срамно рекну, што рђаво ураде или ако су им непослушни, са речима: „зар те је тако учитељ научио, зар си то у школи учио?“ Такав је човек да хоће са себе скинути кривицу, бацити је на другог. То не ваља и тако не би смело бити. Реците, зар је школа крива што ваше дете псује! Још ни ногом пошло није, а ви га учите да псује или да удари. Па што вас је жао, кад вас после грди и туче, та ви сте га томе научили. Реците ми једну школу, једног учитеља који је учио децу бога хулити, родитеље и старије не слушати, свађати се и тући. Таке школе није било нити ће бити. Али има таквих родитеља, који пред децом псују, свађају се и туку, — и то деца виде, чују и примају. Више може учинити један пример код детета, него сто речи. А какве примере пружамо деци нашој, знамо. Кад отац псује, псоваће и син, кад отац отац лаже, лагаће и син, ако отац краде, крашће и син, ако отац пије пиће и син — једном речи, што отац ради радиће и син. Зар је онда дакле учитељ крив? Не, ако домови родитељски не врше своју дужност, и онда ни школа не може извршити своје. На домаћем васпитању школа зида даље. Без основе ништа се не може градити. Ко може почети градити кућу с крова?

Шта се збива у нас и у свијету.

Народне скупштине. У Хрватској се и Славонији држе посвуда народне скупштине, на којима се народни људи разговарају с народом о његовим правима и дужностима, потребама и невољама. Прва је скупштина била, како већ знамо, у Глини у Хрватској, а друга је одржана скоро прије двије недеље дана, 2. (15.) новембра, у Пакрацу у Славонији. Заузимањем вриједних родољуба г. професора Богољуба Бакаловића и трговца Јеџе Петровића из Пакраца, састало се на скупштини око хиљаду српских сељака што из Пакраца, а што из пакрачке околине. Из Загреба су дошли уредници „Новог Србобрана“ Светозар Прибићевић и Јован Бањанин, а од српске омладине, која учи велику школу у Загребу, био је Стеван Јелача. Средњшњи Одбор српске самосталне странке послао је на скупштину свога члана честитог Лазара Бачића из Јасеновца. Председник скупштине био је вриједни осамдесетогодишњи старина г. Андрија Секулић из Пакраца.

На скупштини је први говорио професор Бакаловић о српским захтјевима у Хрватској и Славонији, то јест, да се законима призна равноправност и једнакост српскога имена с хрватским, српске цркве и православне вјере с католичком, ћирилице с латиницом и слободно развијање српске заставе.

Стеван Јелача говорио је о потреби оснивања срп-

ских народних школа, о томе, како земаљска влада, кад оснива школе, превиђа и заборавља намјерно српске крајеве, а српским учитељским школама неће да призна једнака права са земаљским.

Светозар Прибићевић говорио је народу о уставним правима, која треба да има: о слободи избора за сабор, да свако има права гласа у држави, о слободи сакупљања на зборове и удруживања у странке, о слободи писања у новинама. Казао је, како је то у напредном свијету, каква је слобода код наше браће у Србији, а каква је жалост и неправда код нас.

Јован Бањанин говорио је о томе, како се прије тридесет и пет година састао у Загребу сабор, који није био изабран вољом народном, и тај се сабор погодио с Маџарима, да они управљају оним новцем, који ми плаћамо држави и да нам они разрезају порезе. А то је несрећа наша, јер кад туђин управља твојим имањем, гледа да он за себе има користи, а теби што остане, па тако су и Маџари рђав тугор наш, и ако ми нијесмо дјеца, да нам тугор треба. Зато ми тражимо своју самосталност, да сами управљамо својим новцем, и то се зове *финансијска самосталност*. А да то добијемо, треба да се за то боре народни посланици у сабору. Ови, који су данас у сабору, неће да се боре зато, па зато народ мора избрати људе, који су му прави пријатељи.

Трећа скупштина била је прије шест дана 10. (23.) новембра у Осијеку, главном граду Славоније. На њој је говорио и један Србин ратар из Боботе у Сријему Тодоровић. Његов говор, јер је врло лијеп, донијећемо у петом броју, а казаћемо коју више и о скупштини.

Невоља у Хрватској и Славонији. Пет година већ се погађамо с Маџарима, да склопимо погодбу, како би за своје земаљске потребе добили од свога новца, који плаћамо држави, толико, да земља може излазити на крај. И никако да се склопи. Угарска није склопила за то време погодбе с Аустријом, јер се нису могле погодити, па онда Маџари нису хтели ни с Хрватском. Прошле године рекоше, да ће склопити, али је на том и остало. Маџари у сабору у Пешти сад не даду да се ради, јер хоће маџарску команду у војсци, и тако Хрватска и Славонија кубури годинама. Ових дана био је у Пешти д-р Светислав Шумановић, одјелни предстојник, да маџарској господи каже, како рђаво земља стоји и како се прорачун не може саставити. Земља је потрошила све што је имала, годишње не достaje око четир милијуна круна, а немају се откуда покрити. Да ли је постигао какав успех д-р Шумановић, не зна се. Али толико се зна, да је земља дошла до банкротства и да се овако не може даље.

Догађаји у угарском сабору у Пешти. У сабору у Пешти није још дошло до мира. Они, који су противни влади грофа Стевана Тисе, не даду да се ради и да се послови свршавају, јер нису задовољни с оним, што је Маџарима већ дано у заједничкој војсци, већ траже непрестано још и маџарску команду. Зато се цела држава налази у стању ван закона, јер сабор није одобрио влади ни прорачуна за ову годину, а требало би да се већ у сабору расправља прорачун и за идућу годину. Гроф Стеван Тиса мисли због тога, да распусти сабор, па да буду нови избори за сабор. Ових дана настала је неслога у самој владиној странци, па је из владине странке изишло преко 30 људи, који су Тиси окренули леђа, па ће сад бити и повуци и потегни.

Повереник на српском-народно-црквеном сабору у Карловцима. Кад је пре годину и по дана био наш народно-црквени сабор у Карловцима, онда је из Пеште дошао као повереник нашега краља и угарске владе Бела Талијан. Он пази шта се ради у сабору, па онда јавља горе влади. Наше народно-црквено уређење не допушта да буде какав повереник, али то хоће Маџари, па тако онда

буде. Сад је тај Бела Талијан, коме је тако име и презиме, постао министар пољопривреде у Пешти, па не може бити више повереник. Он је као повереник много зла на-нео нашој народно-крвеној аутономији (самоуправи), и газио наша права, па нек му је сретан пут. Ко ће бити нови повереник, не зна се. Најбоље би било да га нема, а не би га ни требало.

Српске судије код српског краља Петра I. Ономадне су дошли српском краљу Петру судије великог и највећег суда, које они зову апелациони и касациони суд, а које ми у Хрватској и Славонији зовемо бански сто и сто седморице. Краљ их је примио и они су га лепо поздравили. Краљ им је одговорио, да он тврдо верује, да ће они увек и у свему по закону и правди судити, не обазирајући се ни десно ни лево, већ по правди Бога истинскога, јер правда држи земљу и градове, рекао је краљ Петар.

У Старој Србији и Македонији тиња непрестано ватра под пепелом. Како је настало зимско вријеме устаници чекају опет, „док се гора не одјене листом, а земљица травом и цвијећем“, па да изнова наставе бој за слободу и стану крвцу пролијевати. Аустро-Угарска и Русија траже непрестано од цариградске владе, да учини оне промјене у управи Старе Србије у Македоније, које су оне прије два мјесеца изнијеле, али цариградска влада и султан неће да послушају. Аустро-угарски и руски посланик пријете цариградској влади, да ће њима прискочити у помоћ и друге државе, и да ће тражити још више промјена у управи него ли њихове двије државе. Али султан и његова влада зна, да се те државе не слажу између себе, јер свака од њих гледа, како би што заграбила од Турске а једна другој опет пријечи и не да, да што добије. Видите дакле, отимају се царевине и краљевине о туђе добро, а није њима стало до тога што наша браћа страдају. Али ако даде Бог па се споразумије Србија, Црна Гора и Бугарска, неће оне дати, да нашу браћу подјарми туђин, нови господар, већ ће гледати, да тај народ добије своју слободу и здружи се са својом рођеном браћом исте крви. А ако не буде те среће, онда се може туђинац окористити на нашу штету, на штету нашега народа, који пешти и муке мучи од арнаутске пушке и османлијског здума.

Различите вијести.

Папа против словенског богослужења у цркви. Наша браћа Хрвати имали су у својој цркви некад словенску службу на словенском језику. Латинским поповима и папама није то било мило, па су је избацили пре хиљаду година на једном сабору, који је био у Сплету у Далмацији, али се она ипак где где одржала. Нови папа Пије десети, како јавља један хрватски лист, поручио је из Рима, да је он противан сваком словенском богослужењу, и да је против тога, да Хрвати уведу словенску службу у цркву. Словенска је служба од прилике у оном говору, у коме и наша литургија у српској православној цркви, само је у њих био католички обред, а у нас православни исто као код Руса.

Нови белези (биљези, штампови) у Угарској и Хрватској-Славонији. Прије два мјесеца, 1. октобра о. г. (ове године), добили смо нове белеге. Крајем октобра престали су стари белези вредити. Ко их ипак има, може их изменити бесплатно за нове белеге код порезних и царинских уреда и то до краја ове године, то јест до 31. децембра 1903. Од нове године, ко би хтео изменити старе

белеге, мора послати молбу, небелеговану кр. угарском министарству финансија у Будимпешту, па оно допусти онда измену.

Нове књиге.

Борба чешкога народа за опстанак у пошљедњих сто година. Књига од својих 16—17 табака, коју је написао Коста Мајкић, изићи ће за дан два из штампе. Књига је врло вриједна и ко год жели да се позна с тешком борбом чешкога братскога народа против силе туђинске и да види како се један народ бори, нека купи ову књигу. Цијена јој је једну круну, а добија се код Администрације „Новог Србобрана“ у Загребу или код писца Косте Мајкића, Загреб (Илица бр. 7)

РАЈА С. ПОПОВИЋ

Будимпешта — Београд

— IX., Lónya utca 11. —

Комисионарска радња за све артикле, а поглавито за говеда, свиње, овце, воће, живину, јаја, поврће, жито, суву шљиву, пекмез, кожу, вуну и друге земљорадничке производе. Врши набавке свих машина, пољопривредних справа и других фабричких производа. На свима пештанским пијацама сталне продавнице. Са свима светским пијацама сталне везе. Услуга солидна и тачна. Провизја умерена. Сви извештаји и обавештења бесплатно. Разашиле недељне — пијачне извештаје о свима артиклима —

602. 1—4

Творница покућства
атеље за декорације

Ћожић и Мецинг, Осек

Главно стовариште: Осек, горњи град
Филијале: Н. Сад, Винковци, Бировитица

ПОКУЋСТВО

за једноставно кућанство, за потпуну женидбену опрему, за хотеле, интернате, семинаре, летниковце и званија, као и — тапетирање свих врсти просторија. —

Велики избор

Тепиха, завеса, чаршава, жељезног намештаја, линолеума, огледала, слика, светих икона — и колица за децу —

Познато као најсолидније, услед тога — најјевтиније набавно врело. —

Тачна и брза послуга

Ценик и тачно састављен прорачун са укуским нацртима шаљу се на захтевање поштом бесплатно.

601. 1—4